

Miika Nousiainen

FAZÓNA

Humorný román o tom, že i mužům mohou tikat biologické hodiny a že není všechno zlato, co se třpytí.

Host

Miika Nousiainen

Fazóna

Miika
Nousiainen

FAZÓNA

přeložila
Jitka Hanušová

Brno
2022

Tato kniha byla vydána s finanční podporou nadace FILI
This work has been published with the financial assistance of FILI – Finnish Literature Exchange

Pintaremontti
Copyright © Miika Nousiainen, 2020
Original edition published by Otava, 2020
Czech edition published by agreement with Miika Nousiainen and Elina Ahlback Literary Agency, Helsinki, Finland
Cover illustrations by Vanitójan – stock.adobe.com and from open sources
Translation © Jitka Hanušová, 2022
Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2022
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-1471-7 (PDF)
ISBN 978-80-275-1472-4 (ePUB)
ISBN 978-80-275-1473-1 (MobiPocket)

Ride the tiger
You can see his stripes but you know he's clean
Oh, don't you see what I mean
RONNIE JAMES DIO

Sami

„Upřímnou soustrast.“

„Děkuju. Mockrát děkuju.“

Táta byl sportovec a vždycky zdůrazňoval, že nejdůležitější není zvítězit, ale zúčastnit se. Teď se mu splnil sen. Všichni tu vyjadřují účast. Nikdo nevítězí.

Stojím se svou mámou Seijou, sestrou Hennou a jejím manželem Esou v horku před kostelem a přijímáme kondolence. Táta umřel bez varování. Selhalo mu srdce. Na pohřbu by měli být ti nejbližší a nejdražší. Jak mám ale začít žít s někým úplně cizím, když ani o těchhle nevím zhola nic?

Jiná potenciální cizinka je i moje přítelkyně Jenni, která na pohřeb jet nechtěla. Náš vztah prý ještě není v pohřební fázi. Nevím, jestli už jsme ve fázi křtin nebo svateb, asi sotva. Byli jsme spolu v Paříži, na kolaudační párty a v železářství, ale od toho jsou pohřby zjevně na hony vzdáleny.

Kvůli tomu sedím před příbuznými sám. Všem vidím na očích stejnou otázku. *To si ten chudák ještě nikoho nenašel?* A myslím si to taky. Jasně, v tomhle věku už by člověk měl mít rodinu.

Další příbuzný mi s vážným výrazem pevně stiskne ruku a druhou mi položí na rameno.

„Upřímnou soustrast.“

„Děkuju.“

„Tvůj táta byl dobrák. Držte se.“

„Snažíme se.“

Proudí k nám další matně povědomí lidé s truchlivým výrazem ve tváři.

„Táta byl skvělej chlap.“

Proč teda tu dobrou stránku neukázal i nám? Minimálně mámě. Jestli byl takovej děsnej dobrák, mohl to snad za čtyřicet let poodhalit aspoň těm nejbližším. Z odstupu ho tak lidé viděli, ale zblízka otec dobrý člověk nebyl. Samozřejmě ani vyloženě bídák. Patřilo to k jeho generaci, ale aspoň jedinkrát nám snad mohl dát najevo, že celkem ujdeme.

Bez výrazu přikývnu dalšímu příbuznému, který tátu vychvaluje. Koutkem oka se snažím hlídat, jak se drží máma. Asi se stresuju zbytečně. Když přečkala desítky let manželství po boku někoho takového, jako byl táta, hravě zvládne jeden pohřeb.

Máma se poprvé ocitla v centru dění. Je vdovou, k níž se upíná veškerá pozornost. Celý život ze sebe dělala nenápadnou. Když přišla návštěva, jedla v koutě kuchyně. Jenom se ujistila, že jsou všichni spokojení a mají plné talíře. Teď je ale ona tou, které se ptají: „Je všechno v pořádku?“

Kondolující si do posledního zaberou místa v dřevěných lavicích kostela. Sedí významně zticha a listují kancionálem, jestli nepoznají některé písně, jejichž čísla jsou vyznačená na tabuli. Mezi nimi „Je cesta trním posetá“. Tátova oblíbená. Jako by tu díky ní ožila část jeho osobnosti. Takový totiž byl, člověk, který chodí trním.

Jdeme uličkou mezi lavicemi se smutečním osazenstvem až dopředu, kde na nás čekají volná místa. Za námi sedí příbuzní, přátelé a sousedé, podvědomě seřazeni podle toho, jak důvěrně kdo nebožtíka znal. Blízký soused je blíž než vzdálený příbuzný, ale i vzdálený příbuzný je blíž než člen zájmového spolku nebo kolega z práce.

Kněz mluví o tom, jak Martti věřil v pracovitost, poctivost a Boha. Asi to tak bude. Ale na rady táta nevěřil. I když mu máma docela často říkala: „Neměl bys tolik kouřit.“ Nebo: „Neměl by sis dávat tolik toho másla.“

Potom kněz prohlásí, že Martti vždy stavěl blaho ostatních nad to své. Leda hovno. Mámu beze slova posílal do rohu kuchyně a nám v jednom kuse připomínal, že sousedovic děti jsou lepší.

Ale jak by mohl kněz důkladně znát každého farníka? Jeho úkolem je zřejmě nějak to ve smuteční promluvě odhadnout a doufat, že se některými odhady trefí. Asi by působilo divně, kdyby ze své pozice začal zemřelého hodnotit. Před Bohem jsou si všichni rovni.

Překvapuje mě, že nic necítím. Asi bych měl. Ale ani smuteční průvod s mým krunýřem nehne. V životě koneckonců existují závažnější věci než mrtvý otec. Tím to nejspíš bude. Čtyřicítka na krku. Vlastní potomstvo v nedohlednu. Byla by útěcha mít s sebou v den pohřbu vlastní rodinu. S dětmi bych měl pocit nějakého pokračování. I když život pokračuje tak jako tak, dokud neskončí.

Na bílou rakev pokládáme věnce. Máma uctila tátovu památku tím, že vybrala druhou nejlevnější rakev. To táta pořád omílal. *Nikdy neber nejlevnější. Vem druhou nejlevnější. Nikdy nebuď nejhorší, buď druhej nejhorší.*

Podpírám mámu v podpaždí poté, co u rakve propukne v pláč. Těžko pro ni pochopit, že ten, kdo jí doteď neúnavně radil, je najednou pryč a ona musí přemýšlet sama. Neznám to, protože nejdelší z mých vztahů trval zhruba rok. Za tu dobu se s protějškem nestihnete navzájem ani napojit, ani se začít srát.

Henna přednese smuteční verše, které jsme vybrali tak, aby byly vzhledem k tátově osobě co nejméně zavádějící. *Klesla ruka pevná, pilná, do sna věčného propadla se drahá hlava otcova.* Nic moc to vlastně neříká, ale je to celkem trefné. Táta byl pilný řemeslník. Vždycky se dmul pýchou nad

každou hromádkou nasekaných polen nebo vlastnoručním dřevěným výrobkem.

Spolu se sestřiným manželem odvedeme mámu zpátky do lavice. Henna jí podá kapesníčky a jemně ji poklepe po zádech. Musela se přemoct. Nemají s mámou dobré vztahy. Zkoušel jsem se opatrně vyptávat, kde je zakopaný pes. Sestru nejspíš rozčiluje, že máma při každém setkání neopomene zmínit, jak by bylo fajn být babičkou. Když už i Sinikka má ta vnoučata.

Podle Henny jde sice o drobné náznaky, ale máma je dokáže podat tak protivně, že je pak kompletně všechno na houby. Ale možná se to časem spraví. V naší rodině vždycky všechno urovnal čas. Máma je spíš otravná než zlá. A od Henny je ohleduplné, že aspoň po dobu pohřbu nechala spory stranou.

Po nás pokládá květiny tátův bratr s rodinou. Pak tátova starší sestra s dětmi a vnoučaty. A tátova mladší sestra s manželem, dětmi a vnoučaty.

Obřad plyne bez zádrhelů. Rozvážné kroky k rakvi. Položit květiny, otřepané verše, pokývnutí nebožtíkovi, pokývnutí příbuzným a zase se posadit. Po náhodných příbuzných přicházejí na řadu zástupci otcova zaměstnavatele.

Táta měl jedno zaměstnání, jednu ženu a jednoduchý život. Děti nicméně dvě a infarkty tři, z nichž poslední se mu stal osudným. Pro jeho generaci bylo všechno jednoduché. Ne nutně zábavné nebo oslnivé, ale jednoduché.

Tátův bývalý šéf se při pokládání věnce dojme. „Děkujeme za krásné roky a skvělé pracovní nasazení a spolupráci, Martti. Tým Jokinenových plechařských prací, a. s.“ Táta stavěl. Postavil konkrétní věci. Ale na city mu čas nezbyl.

Pak přistupují k oltáři moji kamarádi, kteří mi stojí od dětství po boku, Markus a Pesonen. Markus má s sebou své tři dcery. Je otec samoživitel. Jeho manželce došlo palivo na

rodinný život, a tak utekla. Trpěla depresí, která se stala neúnosnou. Markus se teď snaží zvládnout všechno sám.

Nejmladší dcera odmítá jít k rakvi a křičí před oltářem. Prvorozená stojí poslušně tatínkovi po boku a pomáhá mu předčítat verše. Četbu ovšem přeruší, jakmile se Markus rozběhne za prostřední dcerou směrem k sakristii. Zhroutí se přitom pět svic a spolu s nimi taky iluze mnohých smutečních hostů o tom, jak je báječné mít velkou rodinu.

Děti vám obohatí život. Nejsem si jistý, zda Markus, samoživitel proti své vůli, tento názor sdílí. Jestli je tohle obohacující, to by snad byl člověk radši chudý. Pesonen vezme Markusovu nejmladší do náruče a pokojně stojí vedle rakve.

Pětiletou vzpírající se dceru Markus dohoní až v půlce kostela a odnese ji zpátky k oltáři. Nakonec přece jenom pronese vzpomínkové, ba památné věty: „Ježíšimarjá, jestli vydržíš chvíli na místě, můžeš být hodinu na iPadu. S uctivou památkou Marttimu Heinonenovi. Markus s rodinou.“ Zdvořile se pokloní před rakví, soustrastně na nás pokývne, jak se dle etikety sluší, posbírá si děti a chystá se zamířit na své místo. Prostřední dcera se ale rozpustile a zvesela rozezpívá.

„Všechno nejlepší ke smrti! Všechno nejlepší ke smrti!“

Markus nemá sílu ji umlčet. Letmo se omluví pohledem, když nás míjí, a odvádí děti zadními dveřmi rovnou ven z kostela.

Pak nastupuje Pesonen. Jeho rodiče se s mými dlouhá léta přátelí, zdravotní stav jim ale zjevně nedovolil se této události zúčastnit. Dlouholetá nemoc je nakonec mocnější než dlouholeté přátelství.

Pesonen pronáší roztřeseným hlasem: „Dlouholetému sousedovi a dobrému příteli Marttimu Heinonenovi s uctivou památkou Pesonenovi.“ Poté poklekne, aby na rakev umístil

květiny. Sako má tak krátké a kalhoty tak nízko, že kostelnímu osazenstvu odhalí půlky.

Část smutečního shromáždění se neubrání úsměvu. Část naopak sklopí zrak, aby se vyhnula výhledu, který se jí nastavil. Takto nás Bůh stvořil, s našimi chybami a rýhou mezi půlkami. Před Bohem jsou si všechny zadnice rovny.

Pesonenovi ale zaměstnávají hlavu důležitější věci než jeho čouhající půlky. Pracuje jako technická podpora v oddělení IT, ale poslední dobou po něm rodiče vyžadují víc podpory a pozornosti než jakýkoliv počítač. „Počítače mají aspoň nějakou logiku," řekne, když se zeptám, co jeho rodiče trápí.

Přesuneme se do farního sálu k hostině. Naše rodinné oslavy mají pokaždé stejný průběh. U stolů se probírá, jakou trasou kdo přijel na místo, jestli byla zácpa a kolik stál benzín, načež se dohadujeme, proč stál tak moc. Potom se pustíme do karelské pečeně. Minulý týden se konala sestřenčina svatba. Stejní lidé, stejné jídlo a víceméně stejná nálada.

Na pohřbu se nakládá o talíř míň. Čili jednodušší sešlost. Taky na oslavence se nekladou moc vysoké nároky a tolik se nehýří veselými vtipy.

U našeho stolu se usadili tátovi sourozenci. Rozličnými způsoby na něj vzpomínají. A v tom tkví kámen úrazu. Tátova starší sestra Elsi nepočká ani na dezert a jde přímo k věci. Podívá se na mě a moji sestru.

„Z vašeho taty by byl dobrej děda."

Zdvořile přikývnu. Jak by doprčic mohl být dobrej děda, když se i jeho projevy otcovství smrskly na pohrdlivé poznámky a společnou stavbu přístavního mola?

Vidím, jak sestra vře vzteky. O vážných věcech spolu zrovna nemluvíme, ale dovtípil jsem se, že se už delší dobu pokouší o dítě. A máma se na to ptá taky při každičké příležitosti.

Atmosféra o poznání zhoustne. Ale ani to nezabrání tátově druhé sestře, aby pokračovala ve stejném tématu. Tentokrát se zaměří na mě.

„Ty sis ještě furt nenašel žádnou družku?“

„Ne.“

„Zkoušels to aspoň?“

„Zkoušel.“

Za posledních dvacet let jsem nedělal nic jiného, než zkoušel. Měl bych od finské hospodářské komory dostat vlaječku a diplom za neúnavné pokusy, které mi nevynesly víc než chvilkovou naději a ceny útěchy. Není divu, že se Finsko považuje za zemi, která solitérům nepřeje, ať už jde o snahy osobní, nebo podnikatelské.

Následně si tetka zvolí za svou oběť sestru.

„Henna a Esa už by měli mít pro děcko všecko připravený. Vlastní kvartýr, prácu i trvalej svazek.“

Henna neodpoví. I její manžel Esa mlčí. Pro někoho, kdo není pokrevně spřízněný, to musí být hrozně trapné. Je v tom nevinně, jenom se do téhle ženy zamiloval, netušil, jak příšerné má příbuzné. Před tím člověka na prvním rande nikdo nevaruje, i když by měl.

Tetka pokračuje ještě netaktněji, je-li to vůbec možné.

„Není problém v tobě, Eso? U nás v rodině se děcka rodily dycky jakoby nic.“

Tetčin manžel a obligátní rodinný vtipálek podá Esovi pomocnou ruku.

„Nepotřebuješ ukázat, jak se to dělá?“

To je poslední kapka. Henna se zvedne a svého muže táhne s sebou. Máma se snaží situaci uklidnit.

„Henno, mělas předčítat ty kondolence…“

„Strč si je víš kam.“

„Cože? Kam?“

„Do prdele!“

Tetka Elsi se do toho vmísí.

„No tak, Henno, na tatovym funusu si nech takovýdle řeči od cesty.“

„Na tos měla myslet dřív, než jsi sama otevřela hubu.“

„Já se enom ptala, kdy se nám rozroste rodina…“

„A co je ti sakra do toho? Já se vás taky neptám, kdo umře jako další. Tomu se říká mít slušný vychování.“

Elsi se ještě pokusí hájit.

„No, todle mi teda nepřinde jako slušný vychování. Tvůj tata byl dycky tak zdvořilej, rozumnej.“

„Hovno zdvořilej. Akorát byl línej někoho dráždit.“

Pokouším se Hennu přimět, aby na trachtě zůstala, ale je to marné. Sebere si z šatny kabát a vyřítí se vztekle ven. Esa ji následuje a zároveň se pohledem omlouvá přítomným. Kněz, který sedí u našeho stolu, má snahu pronést něco konstruktivního.

„Velké životní změny jsou vždy provázeny velkými emocemi.“

„V naší rodině není zvykem projevovat city takovýmhle způsobem.“

Svým komentářem máma odhalí, z čeho to pramení. To je totiž přesně ten problém — to všechno, co v naší rodině není zvykem dělat. Hněv se zastrkává do šuplíku spolu s věcmi, které se nedělají a o kterých se mlčí. A dřív nebo později to člověka dostihne. Buď na psychoterapii, nebo u stolu na trachtě.

Sám se považuju za dost nešťastný případ. Nepotřebuju, aby mi to příbuzní připomínali. Jim se zrovna poštěstilo, že patří k pokolení, v němž si každý bral jakž takž obstojného partnera z té samé vesnice a životem se pak protloukali společně.

Asi to není nutně horší alternativa ve srovnání s tím, jak se dnes všechno přehnaně analyzuje. Na prvním rande vy-

padají všechny moje partnerky přesně tak, jak se na rande očekává. Jako budoucí matky mých dětí. Skutečnost je ale mnohem komplikovanější. Člověk je mnohem komplikovanější. Načasování je špatné. Nebo správné. Nějakým prapodivným způsobem se nějaká zanedbatelná věc vždy postaví do cesty našemu společnému soužití.

Ze všeho viním naději. Člověk si chce dávat naději. Kdysi jsem si impulzivně koupil tričko za sto eur. Pak jsem se snažil si ten nákup zdůvodnit. Kvalita? Nejednalo se o kvalitní materiál. Móda? Bylo to úplně obyčejné triko. Etika? No právě. Mohlo být vyrobeno férově. Ne nutně, ale mohlo být.

Všechno se zakládá na naději. Člověk chce doufat v to dobré. Ať už jde o předražené triko, nebo o potenciální partnerku. Když se snažím v něco doufat, vede to nakonec vždycky k beznaději. I máma nejspíš čtyřicet let doufala, že z toho vztahu s tátou něco bude. Ale to se nestalo. A hle, tady jsme, rodina, která nedokáže říct jediné slovo, aniž se u toho navzájem nepouráží.

Hennin odchod ovlivní atmosféru smuteční hostiny. Truchlící rychle ujídají jahodový dort a splachují ho kafem. Hosté přicházejí ještě jednotlivě vyjádřit soustrast a vracejí se na dálnici, která dneska není ucpaná, i když je benzín zbytečně drahý.

Mí kamarádi Markus a Pesonen zůstanou jako poslední. Markus si užívá, že si holky našly zábavu v klubovně vedle farního sálu a on si může pro jednou v klidu dojíst dort. Pesonenovi se líbí všude, kde si může na chvilku oddechnout od rodičů.

Pozvu je na skleničku. Rádi by šli, ale Markus má tři důvody proč nejít, které se právě různými směry rozeběhly po parkovišti. Pesonen se musí jít postarat o otce. „Všichni si neseme svůj vlastní kříž.“ To řekl kněz a asi měl pravdu.

Markus

Po tryzně se rozloučím se Samim a znovu se omluvím za Sylvinu improvizovanou písničku „Všechno nejlepší ke smrti“. Sami se zasměje.

„To nic. Mělo to fakt chytlavou melodii. V duchu jsem si to po zbytek obřadu broukal.“

„Hlavně za slova se omlouvám, melodie málokdy někoho urazí.“

„No, těžko říct. Táta nikoho z nás tak úplně nevedl životem kupředu. Takže ten Sylvin text to vlastně docela vystihl. A máma se časem taky vzpamatuje.“

To byl zas náročný den. Ale to tady není žádná novinka. V tomhle směru nás ten pohřeb příjemně vytrhl z rutiny. Jídlo na objednávku a úklid v ceně.

Rodičovství je neuvěřitelná zátěž, i když se o něj s někým dělíte, a co teprve, když je na to člověk sám. Existuje tolik různých způsobů, jak dítěti zničit život. I když rodiče svůj podíl na tom, jak moc dokážou potomkům pokazit budoucnost, umějí taky dost zveličovat.

Čas od času mě přepadá vztek na Sallu za to, že práskla do bot. A pak se snažím připomenout si, že onemocněla. Deprese je nemoc. Jenže já a naše dcery těmi příznaky trpíme daleko víc než sama pacientka.

Člověk je schopný být šťastný nebo nešťastný ve všech životních situacích. Takže je to určitě něco jiného než děti nebo jejich absence, co určuje štěstí.

Nemám rád ceremonie, ale jednou bych se rád stal středem pozornosti. Bylo by bezva klidně si ležet v rakvi a nic nedělat.

Textovou zprávou se omluvím Samiho mámě za Sylvinu písničku. *Děti jsou holt přirozené. Jsem ráda, žes vzal holky s sebou, když nemám ještě ta vlastní vnoučata*, odpoví.

Vskutku přirozené. *Všechno nejlepší ke smrti.* Vím, kde se to vzalo, ale v té situaci to nešlo vysvětlovat. Sylvi se mě před odjezdem na pohřeb ptala, co se tam bude dělat. Řekl jsem jí, že budou zpívat. „Ach jo, smutný písničky?" zeptala se. „Můžou být i veselý," odpověděl jsem. A ona pak navrhla: „Třeba takovýhle: Všechno nejlepší ke smrti!"

Melodie byla její vlastní tvorba. V dnešní době se rodičům doporučuje, aby kreativitu chválili a podporovali. Třebaže zesměšňuje památku zesnulého. Hlavně když to dělá tvůrčím způsobem.

Sami se ke svým rodičům staví velmi skepticky. Co já bych za takové rodiče dal. Aspoň měli čas a chuť být otravní. Už to je hodně.

Moje máma nikdy nepracovala, a přesto na mě čas neměla. Starala se o mě chůva. Máma byla ženou v domácnosti a realizovala se po kavárnách a buticích v centru. No dobře, byla předsedkyní krasobruslařského klubu. Nechala toho teprve před pěti lety, poté co se trvale přestěhovala na Floridu. Donutila dokonce i tátu, aby se do vedení klubu zapojil a musel poslouchat rodiče, jak pějí ódy na své výjimečné ratolesti.

Máma si moc přála dceru krasobruslařku, té se ale nikdy nedočkala. Pro tu nenarozenou dívku je to požehnání. Mámin pojem rodičovství se zakládá na obrazu královské rodiny. Obdivuje vždycky sladkou princeznu Estelle ve vlněném kabátku. „Jak poslušně to dítě umí jít na určené místo a usmívat se na kameru."

Kdyby byly moje děti z královské rodiny, monarchie by vmžiku padla. Máma o sobě měla lepší mínění. Dokonce mi

bránila kamarádit se se Samim a Pesonenem, protože „jsou přece z poněkud jiných rodin“. Jiných znamenalo chudších. Přitom máma neměla žádnou ušlechtilou krev ani kultivované zázemí. Našla si bohatého manžela. Panebože! Vždyť její rodné jméno je Vidláková.

Je dost neomalené hodnotit druhé, když se váš vlastní obraz omezuje na popíjení kafíček a strach z dělnické třídy. Zkrátka jsme náhodou bydleli se Samim a Pesonenem blízko. Nám dětem nedocházelo, že mezi rodinnými a bytovými domy zeje třídní propast.

V roli rodiče měla máma představu o konečném výsledku, ale ne o způsobech, jak ho dosáhnout. Takže moji výchovu nechala na chůvě. A když si k sobě párkrát vzala na přespání moje holky, byla to katastrofa.

Nakrmila je bonbóny, nevyčistila jim zuby a celkově neměla vůbec pojem o požadavcích, jaké dnešní doba na výchovu klade. Jediný projev péče a instrukcí, který jsem od mámy kdy dostal, bylo mnohokrát za rok opakované: „Dej dceru na krasobruslení a vyroste z ní spořádanej člověk.“ A slíbila, že zaplatí náklady.

Ach, to by to rodičovství bylo jednoduché. Kdyby se jen platily náklady.

Táta to slyšel a odtáhl mě stranou: „Vím, že na moje rady nedáš, ale věř mi aspoň v tomhle. Ať už pro svoje děti uděláš cokoliv, drž je dál od drogovejch kartelů a krasobruslařskejch klubů. A pokud by sis musel vybrat, tak v drogovejch kartelech vládne přece jen férovost a chovaj tam k člověku respekt. Krasobruslařský matky nemaj slitování s nikým.“

Trochu jsem se tomu ostrému postoji divil, ale jeho cennou radu jsem kvitoval: „Díky za varování, táto.“

Působil přesvědčivě, takže jsem mu věřil a se svojí rodinou se drogovým kartelům i krasobruslařským kruhům vyhýbal. Mé rodiče nebylo těžké rozhodit. Když jsem jim oznámil, že

se hlásím na humanitní vědy, zůstali stát jak opaření. Táta mi položil upřesňující otázku: „Co je to ta antropologie?“ Vysvětlil jsem to, jak nejlépe jsem uměl: „Studuje lidské chování.“ Táta namísto odpovědi odfrkl: „Já bych řek, že chování už jsme si prostudovali dostatečně. Teď je čas podnikat.“

Nemohl předvídat, že jednoho dne budou obchodní společnosti hledat odborníky s širším záběrem. Jako předseda konzervativní bankovní skupiny si táta neuvědomuje, že finanční instituce už nenabízejí koblihy, ale řešení. A kdo by znal duši klienta lépe než absolvent humanitních věd? Tak jsem v byznysu skončil i já.

Dávám do pračky smuteční oblečení propocené po horkém letním dni. Nejmladší dcera Helmi staví nějaké zvířecí figurky do různých pozic.

„Tati! Koukej, koukej!“

Předstírám zájem. Jakmile se na chvíli zadívám na prací programy, celé se to opakuje. Abych byl upřímný, dětské věci mi moc zajímavé nepřijdou. Ale copak něčí jsou? Život je od začátku společenská hra a člověk je na té hrací desce tvorem, který předstírá zájem.

V tomhle smyslu se nedivím tátově neochotě si se mnou hrát. Takový byl koneckonců duch doby, otcové seděli v křesle, pokuřovali a četli si přitom noviny. Pokud se táta do hry výjimečně zapojil, vždycky ji obohatil o nějaké poselství z jádra reálné ekonomiky.

Mezi moje oblíbené písně patřily „Maija měla jehně“ a „Děda z Piippoly měl dům“. Někdy jsme je zpívali i společně. Dokud se táta nezačal podivovat: „Kam se Maije ztratilo jehňátko?“ a „Co se stalo s dědovým domem v Piippole?“

Táta podezíral farmu v Piippole z bankrotu, a to z toho důvodu, že tam chovali příliš mnoho druhů zvířat. Děda se tam

staral o krávy, kuřata, koně, ovce a všechny možné živočichy. Podle táty byla podmínkou přežití specializace. „Takovej staromódní podnik nemůže přežít, není divu, že děda z Piippoly přišel o dům. Určitě ho zabavil berňák."

Pak nadával na finské daně. A navrhl, abychom si zazpívali „Děda má ostrov". „Tenhle děda má jasnou podnikatelskou průpravu a solidní aktiva. Hodnota ostrova jen roste. A borovic. Mohl by tam mít i kotviště pro plachetnice."

V tom, že jsou zvířata v dětských hrách přeceňovaná a nadměrně zastoupená, s tátou souhlasím. I když žijeme v městských podmínkách, stále se dětí ptáme, jak dělá kráva a jak kůň.

Aby děti obstály, více by jim pomohla znalost toho, co říká rozvodový právník nebo jejich oblíbený youtuber. Dítěti je fuk, že kůň dělá ihahá, pokud rozvodový právník stanoví, že svou mámu uvidí pouze každý druhý víkend. Já bych zase rád věděl, co mi řekne psychoterapeut o mém vztahu s otcem a zda mám být zahořklý na rodiče, anebo sám na sebe.

Snažím se holky vychovávat jinak než moji rodiče. Zvednu Helmi do náruče a políbím ji na čelo. Mačká mi tváře a směje se výsledné grimase.

„Co chceš k večeři?"

„Vločky s jahodama."

Proč byl pro naše třeba takový jednoduchý projev náklonnosti těžký? Jednou jsem se jich na to zeptal. Máma se vykrucovala: „Založili jsme ti finanční fondy a zajistili budoucnost." Ale ten fond mě v náručí nedržel. Neviděl mě skórovat na fotbalovém hřišti. V pubertě nebyl otravný a trapný.

Táta pracoval dlouho do večera. Máma byla blíž, ale přitom vzdálená. Táta chtěl, abych pokračoval v jeho zářné kariéře v bankovním světě. Snažil se mi vnucovat letní brigády v podnicích svých přátel. Zdvořile jsem odmítal: „Rád bych

zkusil něco vlastního, v čem jsem opravdu dobrý, a zasloužil se o něco sám.“ Táta vyštěkl: „To by tak světu ještě chybělo, aby rozhodovaly zásluhy a kompetence.“

Na začátku studia jsem se dozvěděl o Maslowově hierarchii potřeb. Teorie se snaží popsat, co je pro člověka nejdůležitější. První jsou samozřejmě fyziologické potřeby jako jídlo, pití a vzduch. Následuje potřeba bezpečí. Obávám se, že jsem jako rodič zakopl už na druhém schodu. Jaké já jsem schopný svým dětem zajistit bezpečí?

Po pocitu bezpečí přichází potřeba sounáležitosti a lásky. Čili pocit, že někam patřím. Pak přichází na řadu uznání čili sebeúcta a získání respektu od ostatních. A konečně potřeba seberealizace.

Teorie se samozřejmě musí uzpůsobit době. Věk sociálních médií s sebou přinesl potřebu vypadat dobře zvenčí. A potřeby samoživitele se liší od potřeb úspěšných svobodných lidí. Pochybuju, že Maslow tušil, že jednou bude v Helsinkách žít muž, u něhož potřeba dětského goretexového oblečení zcela vytěsní tu sexuální.

Něco jsem se ve své rodičovské roli nicméně naučil. Vyptávám se holek, co si myslí o pohřbu. Zodpovídám přece za potřebu bezpečí. Sylvi vrtá hlavou konečnost smrti.

„Umřel tatínek strejdovi Samimu úplně?“

„Ano, aspoň tělem.“

„Je strejda Sami smutnej?“

„Je, určitě ano, ale to přejde. Člověk si poradí se vším.“

„Úplně se vším? Třeba jak se dostat z temný jeskyně?“

„Třeba.“

Ale netuším, jak si poradím dalších patnáct let jako samoživitel tří dcer. Kéž bych byl jen v temné jeskyni. Mohl bych jít za světlem nebo odvodit z proudění vzduchu, kde jeskyně končí.

Sami

Po pohřbu volám Jenni. Chodíme spolu čtyři měsíce. Chtěl bych jí povědět, jak se po tátově smrti cítím. Hádám, že je pocit i to, že z toho žádný pocit nemám.

Jenni dřív pracovala v naší firmě na oddělení PR a komunikace. Jejím úkolem bylo vysvětlovat médiím, že ropné vrty na Aljašce jsou v podstatě v pohodě. Nakonec ji rozpor mezi jejími hodnotami a pracovním já přestal bavit. Vyměnila místo za špetku etičtější pozici v PR oddělení lesnické firmy, která sídlí hned vedle.

Ještě před dvěma týdny jsem si byl jistý, že bude matkou mých dětí. Tou, kterou hledám už patnáct let. Biologické hodiny mi tikají posledních deset let tak nahlas, že neslyším vlastní myšlenky.

Pokaždé když vidím nějakého tatínka, jak vede dítě, říkám si, kolik mu asi může být. A jak si dokázal uspořádat život tak, že se v takové situaci ocitl? Kde našel partnerku, kterou snese do té míry, že může pomýšlet na děti?

Často se na tu záhadu ptám svých známých, kteří už děti mají. Vždycky odpovídají, že jim všechno připadalo přirozené a že „jedna věc vedla ke druhé". Mě nevede nic nikam. Minimálně ne k čemukoliv trvalému.

Pro některé šťastlivce zkrátka jedna věc vede ke druhé. Podle mého názoru příliš jednoduché. Stejná věta by se dala použít i pro nacistické Německo, ale u mě to takhle nefunguje. Možná ostatní lidé nepřemýšlejí. Zkrátka konají. Nesrovnávají se s ostatními a nevytvářejí si představy o tom, co by v jakém věku mělo být.

Jednou jsem vedl Markusovu nejmladší dceru do poradny. Byl to zážitek, který mi otevřel oči. Měli tam přesně stanovené

cíle a grafy toho, co by mělo tříleté dítě umět a jak by mělo být vysoké. Helmi se nacházela na střední křivce.

Byl jsem v úžasu. A zároveň zklamaný. Je to jistě otázka zdrojů zdravotní péče, ale faktem je, že poradna končí o desítky let předčasně. Hrozně by se hodilo, kdyby i teď člověku řekli, kam se má ubírat.

Milerád bych si poslechl, jaké pokyny by mi udělili ohledně mého života.

„Teď sice nemáte vlastní bydlení a děti, ale na druhou stranu obvod hlavy je přesně zde na střední křivce. Lidé se vyvíjejí různým tempem, není třeba se tím trápit. Hlavní věc je, že jste veselý a dobře zvládáte své denní povinnosti.

Už se dostavila krize středního věku, Sami? Pozná se tak, že začnete mít nutkání pořídit si větší auto a srovnávat smysluplnost svého života s životy ostatních."

U dětí všechno souvisí s věkem, dokonce i to nejhorší chování se opodstatňuje vývojovou fází. Devětatřicetiletý jako já se nemůže odvolat na nic. Neexistuje žádná oficiálně prokázaná devětatřicátnická krize nebo změna v mozku, která se v tomto věku odehraje a zdůvodnila by, proč jde všechno do kytek.

Nejradši bych podal stížnost na ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí nebo zavolal do rádia do Terapeutického okénka, ale ještě nejsem dost starý. Tento rys se podle křivek z poradny vyskytuje až v pětašedesáti.

Je teplý letní večer. Táta měl na svou poslední cestu krásný den. I když on si v létě pořád stěžoval, že je vedro. Skoro jako bych přes rakev slyšel to jeho brblání. Hodím si sako obleku přes rameno a je mi jedno, že tím odhalím naskrz propocenou košili.

Zavolám Jenni potřetí, ale nezvedne to. Už jsem skoro u ní doma. Vtom ji uvidím vycházet ze dveří. Snažím se zamávat, ale nevšimne si mě. Ani neslyší, jak na ni volám, protože před

domem blafá motorka. Na ní sedí urostlý mladík, který Jenni podá helmu a pomůže jí nasednout. Jenni se mu přitiskne na záda. Stroj vystartuje a rychle zmizí za zatáčkou.

Do hajzlu! Na pohřeb čas neměla, ale skočit na motorku, na to si ho našla. Trčím beze slova jako opařený na ulici. Po chvilce ochromení vyrazím zběsilým tempem domů.

Tak takhle to bylo. Neměli bychom tohle mít už za sebou? Kdyby existovala poradna pro dospělé, potřeba skákat na motorku by u dívek měla skončit v osmnácti. Jenni má třicet šest. V tom věku už by měla být schopná říct, že jsme hodně rozdílní a že bude lepší, když každý půjdeme svou cestou. A ne že naskočí na motorku jak nějaká puberťačka, aby mi tím dala najevo, že už je s někým jiným.

V romantických komediích by si hlavní hrdina v takové situaci promluvil s důvěryhodným kamarádem. Ale nechce se mi Markuse ani Pesonena obtěžovat. Krom toho na téhle situaci není nic romantického ani komediálního.

Měly by existovat jiné způsoby, jak to překonat, než jít do baru. Navíc tam nemůžete jít sami. Jediný možný barový kumpán, který přichází takhle narychlo v úvahu, je můj starý kamarád Eppu.

Zavolám mu a už po minutě hovoru si uvědomím, jak pitomý nápad to byl. Eppu se naopak pro výlet do nočního víru města nadchne.

„Jasně, vobhlídnem po dlouhý době dostihy, jaký maj ve stájích klisničky."

Abych se vrátil k instrukcím poradny, kdokoliv starší dvaceti let by nikdy neměl používat slova *klisnička*, *stáje* nebo *dostihy* v jiných než sportovních souvislostech. Ale nic naplat. Všichni ostatní kamarádi mají rodinu a takhle neplánovaně nikam vyrazit nemůžou, třebaže by je přehlídka klisniček zajímala.

Už s prvním pivem se situace zhoršuje. Eppu vysvětluje teorie balení, na které měl už před lety zapomenout. Pokradmu ukazuje na ženy sedící u barových stolků a šeptem probírá, jaké by byly v posteli.

„Musíme si rozdělit okrsky," navrhne Eppu.

„Jaký okrsky, sakra?"

„No, jako Bodie a Doyle. Nebo jako nevím to jistě, ale řekl bych, že si to domluvili. Jeden druhýmu nešlape na paty. Jeden z nás se zaměří na vobdařený typy a druhej na vysoký modelky."

Obvykle ho vydržím poslouchat déle, ale po emočním otřesu vyvolaným jak odjezdem mojí holky, tak pohřbem pohár přeteče dřív.

„Ty seš kretén, Eppu! Je nám skoro čtyřicet. V tomhle věku už bys měl být intelektuálně na tý úrovni, že hledáš osobnost, ne prdel nebo kozy."

„A co jinýho?"

„Společný hovory, zájmy, založení rodiny."

„Vyzkoušeno, nefunguje. Rodinnej život není pro každýho."

Jak může mít čtyřicátník náhled na život jako ve dvaceti? Ztrácím svou víru v evoluci, neboť i Eppu už se stihl rozmnožit. Má tři děti se dvěma různými ženami. Ale nudný rodinný život není nic pro něj. Kdepak. Bezedný kreténství to je něco pro něj.

„Je absurdní, že ze všech lidí na světě zrovna ty považuješ lidi, co maj rodinu, za tragédy."

„Taky že jsou. Nemaj život."

„A tohleto je život? Tady v barech?"

„Jo."

„Možná ve dvaceti, ale když se tu poflakuje někdo v našem věku, vypadá akorát zoufale. A sám do prdele vypadáš jak

tragéd v tom děsně malým triku, kterým si chceš udržet svý mládí, jenže to už je fuč!“

Dopiju pivo na jeden zátah a zvednu se od stolu. Eppu za mnou huláká: „Ale no ták. Ztratils smysl pro humor?“

„Možná, ale ne sebeúctu.“

Seija

Čeho všeho se člověk od vlastních dětí nenadá. Jak se ta Henna sebrala z toho pohřbu? A že je tak prchlivá? Vždyť u nás v rodině jsme všichni opatrní a klidní. Po kom zdědila takhle silné emoce? Po mně ani po svém otci teda ne. Určitě zdivočela na univerzitě. Zas abych se styděla.

Že jsem si kdy dovolila říct, že by bylo fajn mít ta vnoučata. Přitom ne že bych naléhala nebo jí chtěla radit. Už od vlastní mámy jsem se naučila, že na malé věci se tlačit má, ale velké, ty ať si každý rozhodne po svém.

Vždyť to nemyslím zle. Akorát mi tikají ty babičkovské biologické hodiny. Jsem ve věku, kdy ovládám jak přehnanou starostlivost, tak dostatečné množství domácích receptů, přitom se pořád můžu hýbat a vysadit dítě na houpačku. Tak se snad můžu vyptávat. A občas se to i stane.

Nemůžu ten její záchvat vzteku dostat z hlavy. Vztahy mezi matkou a dcerou jsou vždycky složité. Sinikka říkala, že dcery často zjistí, že se začaly podobat matce. A tomu se zuby nehty brání. Však ono se to zas urovná. Ale jak mám naše vztahy napravit, když mě Henna nechce ani vidět?

Ani brečet mi nejde. Nabrečela jsem se nad ledasčím tolik, že už se mi nechce. Všechno má své meze. Jdu spát na svou stranu postele. Marttiho půlka je prázdná a prázdná zůstane. Jestli já bych si neměla pořídit užší postel. Vešel by se vedle ní třeba šicí stroj. Jenomže komu bych co šila, když nemám ta vnoučata?

Zhasnu světlo. A nakonec se rozbrečím. Aspoň natolik musí člověk truchlit pro manžela. Aspoň jednou ho oplakat. Aby se nepřistihl, že netruchlil vůbec.

Sami

Odcházím z baru a nadávám. Vidím, jak se k zastávce blíží tramvaj, která jede mým směrem, tak ji zkusím chytit. Současně doluju z peněženky lítačku. Tramvaj nestihnu, a tak se rozhodnu jít domů pěšky.

Na kraji silnice parkuje řada motorek. Vrátí se mi to, co Jenni provedla. Proklatý motorky jsou kořenem všeho zla. Naštvaně do jedné z nich kopnu. S řinčením se skácí a vezme s sebou další čtyři. Střepy zrcátek se rozletí po ulici.

Rámus probere hosty na zahrádce opodál. Pět nejméně stokilových motorkářů ve vestách se vzepne do pozoru a vyběhne mým směrem.

„Stůj, hajzle!“

„Zabijem tě!“

Bleskově se dávám na útěk, jenže mi vypadne na zem peněženka. Ohnu se, abych ji zvedl, ale moji pronásledovatelé jsou pouhých pět metrů ode mě, tak musím peněženku oželet. Utíkám letní nocí ulicemi od nábřeží a snažím se setřást motorkáře, kteří za mnou chrlí výhrůžky smrti. Dva jsou mi stále v patách.

„Stůj! Stejně si tě najdeme!“

„Posranej srabe!“

Občas je lepší být srab a utéct. Naštěstí to nejsou inženýři, co se ve volném čase baví orientačním během, ale chlapíci s hodně chabou kondičkou. Za pár minut se jich zbavím a skočím do prvního volného taxíku. Sdělím řidiči svou adresu a na zadním sedadle srovnám dech.

Jsem v bezpečí. Až na to, že jsem jim nechal peněženku. Mám v ní občanku, vizitku, kreditku, celý svůj život. Ten, který jsem si měl vybudovat ke své spokojenosti. Život, který

měl zahrnovat uspávání dětí, návštěvy poradny a vyzvedávání ze školky. Ale oni uvidí jenom plánovače logistiky ropné společnosti, který má mastercard, průkazku do knihovny a věrnostní kartu do supermarketu. Nepochybuju o tom, že se mi co nevidět ozvou.

Volá moje domnělá přítelkyně Jenni. Opatrně na zadním sedadle taxíku hovor přijmu.

„Ahoj, Jenni."

„Ahoj. Jak se držíš? Jakej byl pohřeb?"

„Šlo to."

Na co si to sakra hraje?

„Jak to zvládla maminka?"

„Celkem dobře asi. Co ty? Zkoušel jsem volat."

„Jo, před chvilkou jsem si toho všimla. Asi jsem neslyšela zvonění. Přijel starší brácha z Lohji na mašině, tak mě vzal na projížďku. Připadala jsem si jak puberťačka. Hehe."

„Hehe. Něco tu teď řeším. Zavolám později."

Jak to říkal kněz: *Ve chvílích velkých změn mohou být emoce na povrchu*. Neměly by ale vyvěrat natolik, aby člověk v rozčilení skopával motorky motorkářskému gangu a nechával jim peněženku.

Vystoupím z taxíku před zadním vchodem do domu. Když mám platit, dojde mi, že nemám žádné peníze ani kartu. Naštěstí je řidičem mladý muž, který bere i platby mobilem.

Doma se pokusím usnout. Ale nedaří se. Vtom zazvoní telefon.

„Sami."

„Zabijem tě! Zasranej zmrde!"

Zavěsím, ale telefon se okamžitě rozezvoní nanovo. Moje adresa je taky veřejná. Jméno mám jedno z nejobvyklejších, ale motorkářským vesťákům určitě nepotrvá dlouho, než mě

vyhmátnou. Hotel nepřipadá v úvahu. Hotelový personál by kriminálníkům prozradil číslo pokoje, aspoň ve filmech to tak chodí.

Zavolám Markusovi. Je to tak dobrý kamarád, že mu můžu lhát. Markusovi chvíli trvá, než to zvedne. Mluví šeptem.

„Ahoj, zrovna jsem dal holky spát."

„Nemohl bych u vás přespat? Mám doma havárii vody."

„No, můžeš, ale tady se nevyspíš. První z holek se vzbudí tak v šest."

„To neva. Přijedu."

V bytě si potmě zabalím pár kusů oblečení, kartáček na zuby, pracovní počítač a další nezbytnosti. Opatrně z kuchyňského okna omrknu ulici. Měl jsem pravdu. Z průjezdu nakukují do vnitrobloku dva muži ve vestách.

Seběhnu po schodech, aniž rozsvítím světlo na chodbě. Použiju zadní východ a přeskočím přes plot na dvůr sousedního domu. Vyjdu na ulici na druhém konci protějšího dvora a naskočím do taxíku, co projíždí kolem. I tenhle řidič přijímá mobilní platby.

„Do Muzejní ulice, prosím."

Cítím, jak mi telefon v kapse neustále vibruje na znamení příchozích hovorů a zpráv. Píšou i přes whatsapp. Obsah trochu předpokládám, ale přesto jednu zprávu otevřu. „Mas malou sanci prezit, kdyz to zvednes a dorazis to visvetlit."

Vzpomenu si, co říkal Matti Nykänen o šancích, ale tuhle za pačesy chytat nebudu. Zazvoním u Markuse na bzučák a dojdu po schodech ke dveřím. Snažím se vypadat co nejméně rozrušeně. Lepší, když o té věci Markus nebude nic vědět. K čemu do vlastní kaše namáčet nevinné?

Pesonen

Táta měl jít Marttimu na pohřeb. Byli dobří přátelé. Ale ráno se cítil tak slabě, že od toho upustil. Mám podezření, že to na mě hrál. Nechce se ukazovat jako hubená a otrhaná kostra. Je z generace, která nikdy nepřizná žádné fyzické ani psychické potíže. Ani máma pohřeb nestihla. Ráno si stěžovala na migrénu. Kdoví.

Tátův stav se různí. Občas to doma zvládá, třeba upeče sekanou nebo se dohrabe do sámošky. Občas je zcela závislý na mojí pomoci. Přesto odmítá jít do nemocnice.

„Nemocnice je pro nemocný, já jsem zdravej člověk."

Aha, jistě. Zdravý, jak jen nevyléčitelně nemocný člověk může být. A nejspíš ze stejného důvodu ho zajímal průběh pohřbu.

„Byl to hezkej pohřeb?"

„Definuj hezkej."

„No, měl pohřebák v cajku tlumiče?"

„Nevím, nezkoumal jsem to auto tak zblízka."

„Ty si taky ničeho nevšimneš. Seš stejnej jak tvoje matka."

„Jasně."

„Ale bylo by to trapný," dodá táta.

„Co?"

„Toho nebožtíka natřásat, aspoň poslední cesta by měla jít hladce, když život vždycky nejde."

„V tý fázi už je to asi celkem jedno."

„Nedělej chytrýho. Vzal sis aspoň nějakou inspiraci?"

„Na co?"

„Na můj pohřeb."

„O tom budem přemýšlet, až to bude aktuální."

„Už bych se do toho pustil. A ne že uspořádáš trachtu. Beztak umřu sám. Seija aspoň zůstala s Marttim až do konce."